

zelena istra

PRIMJEDBE NA
"STUDIJU POTREBA I OPRAVDANOSTI EKSPLOATACIJE
MINERALNIH SIROVINA NA PROSTORU ISTARSKE ŽUPANIJE"
(naručitelj: Istarska županija,
izvoditelj: Sveučilište u Zagrebu, Rudarsko-geološko-naftni fakultet, Zagreb)

U Puli, 16. siječnja 2008.

Prvi komentar odnosi se na sam naziv Studije, koja bi se zbog svog pristupa trebala zvati

OPRAVDAVANJE EKSPLOATACIJE
MINERALNIH SIROVINA U ISTRI - STUDIJA

jer naziv "studija potreba i opravdanosti eksploatacije mineralnih sirovina" nije primjeren sadržaju.

Ukoliko je zaista željela procijeniti opravdanost eksploatacije mineralnih sirovina, **Istarska županija je trebala osigurati multidisciplinarni pristup problemu**, a ne isključivo s jednog aspekta. Ovako smo dobili dokument u kojem su navedeni podaci o postojećim rezervama sirovina, trenutnoj eksploataciji, broju i prihodu tvrtki koje se bavi njihovim iskorištavanjem i potencijalnoj zaradi ukoliko se i preostale postojeće rezerve iskoriste. Izrađivač studije nije uzeo u obzir niti jedan drugi aspekt, što je vidljivo iz samog teksta, ali i iz navedenog popisa obrađene usko sektorske literature. Izrađivač nije proveo stratešku procjenu utjecaja eksploatacije mineralnih sirovina u Istri; ona zahtijeva obradu biofizičkog, društvenog i ekonomskog aspekta te kumulativnih i indirektnih utjecaja na cjelokupni razvoj i ciljeve zaštite okoliša Istarske županije. Jedino strateška procjena utjecaja na okoliš eksploatacije mineralnih sirovina u Istri može osigurati održivi razvoj.

Premda izrađivač Studije priznaje *"spoznaju da je najveće bogatstvo i najznačajniji potencijal Istre kao i Republike Hrvatske zapravo čitav njen teritorij, izuzetno raznolik, prepun prirodnih ljepota i bogate kulturne baštine. Naša se država opredijelila za održiv razvitak, što iziskuje uspostavu "osjetljive" ravnoteže između potrebe razvitka (što uključuje i eksploataciju kamena) i potrebe očuvanja prirode, poglavito u područjima naglašene pejzažne i turističke vrijednosti, u koje spada cijela Istra"*, u ostalom dijelu Studije u potpunosti zanemaruje činjenicu da se **održivi razvoj temelji na uravnoteženom i skladnom odnosu socijalnih potreba, gospodarskih aktivnosti i okoliša**; zagovaranje potrebe otvaranja novih eksploatacijskih polja i povećanje kapaciteta rudarske djelatnosti u Istri temelji isključivo na argumentima ekonomske prirode. Te je argumente vrlo precizno kvantificirao.

Za razliku od toga, štete koje ta djelatnost nanosi prirodi, okolišu i drugim gospodarskim djelatnostima su samo spomenute, ali ne i obrađene ili kvantificirane. Umjesto da internalizira troškovei djelatnost (npr. uništavanja krajobraza, onečišćenja prirode, gubitka vrijednosti zemljišta u susjedstvu kamenoloma itd.), izrađivač te troškove eksternalizira tj. ne smatra ih troškovima koje mora snositi sama rudarska djelatnost nego troškovima koje po ustaljenoj praksi moraju snositi

drugi, tj. zajednica. Tako se uopće ne spominje cijena koju zajednica treba platiti za sanaciju preko 100 napuštenih i nesansiranih kamenoloma u Istri. Ne spominje tko bi trebao nadoknaditi izgublenu vrijednost vlasnicima zemljišta koji žive u blizini kamenoloma. Ne spominje se potreba eventualnog usuglašavanja sa stavovima jedinica lokalne uprave i samouprave, koje mogu imati i drugačiju viziju razvoja, koju eksploatacija mineralnih sirovina može ugrožavati. Štoviše, smatra da bi vlasnike kamenoloma treba obeštećivati, npr. u sljedećem: *"Trebalo bi ostaviti mogućnost eksploatacije i u zaštićenim dijelovima prirode (do iscrpljivanja utvrđenih rezervi, odnosno do izvođenja sanacijskih radova). Za vrednije (rjeđe) mineralne sirovine treba ostaviti mogućnost eksploatacije i u zaštićenim dijelovima prirode), uz pridržavanje uvjeta zaštite prirode. U svakom slučaju, ukoliko dođe do zatvaranja eksploatacijskih polja, treba predvidjeti obeštećenja rudarskih trgovačkih društava, glede vrijednosti uloženi sredstava i izgubljene imovinske dobiti."*

U dijelu Studije br. 3.4. SWOT analiza (analiza poslovnog okruženja) u segmentu djelatnosti eksploatacije mineralnih sirovina u Istarskoj županiji, **izrađivač priznaje navedenu manjkavost Studije** i izjavljuje: *"Za izradu razložene strateške analiza prilika, prijetnji, snaga i slabosti eksploatacije mineralnih sirovina u Istarskoj županiji potrebno je raspolagati slijedećim podacima koji su neophodni za sagledavanje stanja, određivanje mogućnosti razvoja i definiranje strateških smjernica:*

.....

- prihod Županije ostvaren od naknada za eksploataciju mineralnih sirovina u Istarskoj županiji,
- procjenu nelegalne eksploatacije (broj polja, površina, količine, prihod, porez, naknade),
- utjecaj eksploatacije na okoliš i potencijalni troškovi sanacije okoliša od utjecaja eksploatacije mineralnih sirovina na području županije,
- proračun financijskih pokazatelja eksploatacije mineralnih sirovina (rentabilnost, investicije),
- strateške smjernice razvoja Istarske županije (obzirom na turizam kao primarnu djelatnost i obzirom na održivi razvoj i očuvanje prirodnog okoliša)."

Bez svih tih pokazatelja, u koje treba uključiti i utjecaj na zdravlje stanovnika, postavlja se pitanje smisla izrade ove Studije.

Inicijativa građana za reguliranje pitanja rada postojećih i otvaranje novih kamenoloma u Istri

Javna uprava ima zadatak da identificira i provodi javni interes. S vremenom se došlo do zaključka da državna tijela uprave nisu izvor objektivnog identificiranja i odlučivanja u javnom interesu nego su arbitri među različitim interesima koji postoje, a iz prakse je poznato da su gospodarski i politički interesi uvijek su jači od deklarativnog i neobavezujućeg prava na zdrav okoliš. Porast svijesti o nužnosti uključivanja javnosti u procesu donošenja odluka ima za posljedicu i bolju pravnu regulaciju tog područja. Svaki novi zakon i podzakonski akt idu prema sve većim pravima javnosti na sudjelovanje. Jedan od razloga je i taj što **sudjelovanje javnosti služi ne samo kao sredstvo kontrole rada javne uprave, nego kao način da se, prije svega, utvrdi što je uopće javni interes.** U izradu ove Studije nije uključena javnost. Kako će se onda utvrditi javni interes na polju koje obrađuje Studija?

Mnogi građani Istre iskusili su što znači živjeti pored kamenoloma, uz štete nastale miniranjem, buku strojeva, prašinu i smrad asfaltnih baza, uz širenje nelegalnih aktivnosti ili u strahu od otvaranja kamenoloma koji su prijetnja dosadašnjoj kvaliteti života. Jedan dio tih građana okupio se u **Inicijativi građana za reguliranje pitanja rada postojećih i otvaranje novih kamenoloma u Istri**. Inicijativa je još 2006. godine zatražila sudjelovanje u izradi nacрта ove Studije. Prepisci i sastancima s Upravnim odjelom za održivi razvoj Istarske županije uslijedio je njihov poziv da se aktivno uključimo *"u raspravu nacрта predmetne Studije"*, te da omogućimo *"uključivanje što šire zainteresirane javnosti u cilju donošenja strateških ciljeva održivog razvoja za Istru"*. Sve je ostalo

samo na riječima. Ali je zato u Glasu Istre 12. veljače 2007. objavljen članak u kojem se spominje da u izradu predmetne Studije jest uključena Strukovna grupa industrije nemetala i građevnog materijala pri HGK - Županijskoj komori Pula. A upravo je ta Grupa inicirala zahtjev da se smanji zaštitna udaljenost kamenoloma od naselja na manje od 500 tj. 200 metara. U Inicijativi građana postojala je bojazan da će samo njihovo sudjelovanje u izradi Studije dovesti do dizbalansa prilikom utvrđivanja društveno-gospodarskog značaja i opravdanosti eksploatacije mineralnih sirovina u Istri. Ta se bojazan pokazala opravdanom. Stoga rezultate ove Studije smatramo jednostranima, tražimo da se ne uzimaju u obzir njeni rezultati sve dok se ne istraže i utvrde sve činjenice o negativnom utjecaju eksploatacije mineralnih sirovina i u tu novu studiju ne uključi i zainteresirana javnost.

Inicijativa građana je svoj zahtjev za sudjelovanjem uputila tijekom 2006. i 2007. više puta i izrađivaču i naručitelju Studije. Zahtjevi su bili sljedeći:

- objektivno utvrditi potrebe zajednice, što nije moguće bez uključivanja javnosti u postupak;
- provesti stratešku procjenu utjecaja na okoliš za eksploataciju mineralnih sirovina u Istri, koja također pretpostavlja sudjelovanje javnosti u proceduri izrade;
- konzultirati zainteresiranu javnost odnosno "lokalno znanje" prilikom utvrđivanja činjeničnog stanja.

Inicijativa je, također, od Županije zatražila da se onemogući pokušaj Strukovne grupe industrije nemetala i građevnog materijala pri HGK-u - Županijskoj komori u Puli da izmijene temeljnu odredbu Prostornog plana Istarske županije kojom se građani štite od negativnih utjecaja kamenoloma i smanji sigurnosna zona s 500 na 200 metara od kuća. Strukovna grupa, čiji su članovi vlasnici kamenoloma, uputila je zahtjev Poglavarstvu Istarske županije za izmjenom članka 88. stavak 1. alineja 5. poglavlja 5.3.4. Građevine za istraživanje i iskorištavanje mineralnih sirovina, kojom je utvrđeno da se «nova eksploatacijska polja svih sirovina, osim arhitektonsko-građevnog kamena, u kojima se koristi metoda miniranja, ne smiju otvarati, niti se postojeća polja ne smiju širiti u smjeru i na udaljenost manju od 500 m od postojećih građevina, odnosno granica građevinskih područja naselja, turističkih zona, gospodarskih zona, rekreativnih zona i zona posebne namjene...». Inicijativa građana uputila je zahtjev Istarskoj županiji da ne podleže pritiscima vlasnika kamenoloma i zaštiti svoje građane i njihove gospodarske aktivnosti koje kamenolomi ugrožavaju, te da se propiše udaljenost od 1000 m od stambenih objekata i 500 m od građevinskog područja naselja. Šibensko-kninska županija svoje je građane zaštitila zonom od najmanje 2 kilometra od ne samo stambenih građevina, već 2 km i od poslovnih zona. Od Istarske županije zatražili su i pripremu izvještaja o stanju u okolišu po pitanju zatvorenih i aktivnih eksploatacijskih polja jer se jedino na taj način može steći prava slika i razmjer devastacije okoliša

Usporedna analiza zaštitnih odredbi Prostornog plana Istarske županije (PPIŽ) i zaključaka Studije o nužnosti mijenjanja tih odredbi u korist vlasnika rudarskih odobrenja

Dajemo usporednu analizu zaštitnih odredbi Prostornog plana Istarske županije (PPIŽ) i zaključaka Studije o nužnosti mijenjanja tih odredbi u korist vlasnika rudarskih odobrenja:

a)

Odredba PPIŽ 3. Plan prostornog uređenja - 3.2. Organizacija i osnovna namjena i korištenje prostora

Površine za iskorištavanje mineralnih sirovina planiraju se u kumulativnoj vrijednosti površine od 2.300 ha.

Studija, točka 2.4.2. Pregled eksploatacijskih polja i istražnih prostora mineralnih sirovina u Istarskoj županiji: *"Ukupno površina odobrenih eksploatacijskih polja i istražnih prostora iznosi 2312,6 ha. Ova površina veća je od prostornim planom Istarske županije predviđenih 2100 ha."*

Točka 4.6. Strateška vizija razvoja: *"Ukoliko bi se kompletni istražni prostori (što nije realno za*

očekivati) odobrili kao eksploatacijska polja ukupna površina iznosila bi 2312,6 ha što je neznatno više od prostornim planom planirane površine."

Pošto je iskorišteno i više od ukupne površine predviđene PPIŽ-om, a izrađivač Studijom predlaže otvaranje brojnih novih eksplotacijskih polja, to znači da bi trebalo mijenjati PPIŽ i ucrtati nova eksploatacijska polja. Prema našem shvaćanju, to je i bila osnovna namjera ove Studije, da se opravda otvaranje novih eksploatacijskih polja u trenutku kada je u Istri dosegnut plafon eksploatacije utvrđen Planom. Igra u korist investitora, a protiv vlastitih građana, već je pokazala svoje posljedice u slučaju Rockwoola.

b)

Odredba PPIŽ 2. Ciljevi prostornog razvoja i uređenja - Resursi mineralnih sirovina (način racionalnog trošenja mineralnih sirovina):

- 1. eksploataciju tehničkog kamena, kremenog pijeska i opekarske gline provoditi na što većoj udaljenosti od postojećih naselja i planiranih gospodarskih i turističkih zona,*

Odredba PPIŽ 3.4.3. Eksploatacija mineralnih sirovina - Opći uvjeti eksploatacije mineralnih sirovina

- Nova eksploatacijska polja svih sirovina, osim arhitektonsko-građevinskog kamena, u kojima se koristi metoda miniranja ne smiju se otvarati, niti se postojeća polja ne smiju širiti u smjeru i na udaljenost manju od 500 m od postojećih građevina, odnosno granica građevinskih područja naselja, turističkih zona, gospodarskih zona, rekreativnih zona i zona posebne namjene, te ovim Planom utvrđenih koridora prometnih sustava i infrastrukture od važnosti za Državu i Županiju.

Studija, točka 4.6. Strateška vizija razvoja : *"Unutar postojećih eksploatacijskih polja sa potvrđenim eksploatacijskim rezervama, eksploataciju treba dopustiti i na manjim udaljenostima od 500 m glede postojećih građevina, odnosno granica građevinskih područja naselja, turističkih zona, gospodarskih zona, rekreativnih zona i zona posebne namjene, te prostornim planom utvrđenih koridora prometnih sustava i infrastrukture od važnosti za Državu i Županiju. Eksploatacija treba dopustiti i uz primjenu miniranja i to isključivo do granice potvrđenih rezervi, ukoliko se studijom dokaže da nema nepovoljnog utjecaja minerskih i drugih rudarskih radova na okoliš."*

Odredba PPIŽ 3.4.3. Eksploatacija mineralnih sirovina - Opći uvjeti eksploatacije mineralnih sirovina

- Nova eksploatacijska polja arhitektonsko-građevinskog kamena, u kojima se koristi metoda miniranja samo za uklanjanje pokrivke i jalovine, ne smiju se otvarati, niti se postojeća polja ne smiju širiti u smjeru i na udaljenost manju od 200 m od postojećih građevina, odnosno granica građevinskih područja naselja, turističkih zona, gospodarskih zona, rekreativnih zona i zona posebne namjene, te ovim Planom utvrđenih koridora prometnih sustava i infrastrukture od važnosti za Državu i Županiju.

Zaključci Studije, točka 4.6. Strateška vizija razvoja: *"Uz određivanje seizmički sigurnih režima miniranja za određene udaljenosti (seizmičko zoniranje) od minskih polja moguće je sigurno izvođenje minerskih radova i na udaljenostima manjim od 200 m."*

"Odrednicu o minimalnim udaljenostima novih eksploatacijskih polja i neširenju postojećih (starih) eksploatacijskih polja treba u prostornim planovima proširiti da vrijedi bez obzira koja se metoda eksploatacije primjenjuje."

To potvrđuje našu pretpostavku da je Studija poslužila kao opravdanje za zahtjev Strukovne grupe industrije nemetala i građevnog materijala pri HGK-u upućen 2006. godine Županiji.

c)
PPIŽ

3.4.3. Eksploatacija mineralnih sirovina - Opći uvjeti eksploatacije mineralnih sirovina

- nova eksploatacijska polja ne smiju zadirati u područja zaštićenih dijelova prirode odnosno zaštićenih kulturnih dobara u kojima se nalazi temeljni fenomen zaštite,

Zaključci Studije : *"Trebalo bi ostaviti mogućnost eksploatacije i u zaštićenim dijelovima prirode (do iscrpljivanja utvrđenih rezervi, odnosno do izvođenja sanacijskih radova). Za vrednije (rjeđe) mineralne sirovine treba ostaviti mogućnost eksploatacije i u zaštićenim dijelovima prirode), uz pridržavanje uvjeta zaštite prirode.*

Istarska županija mogla bi prednjačiti u svom neodgovornom odnosu prema zaštićenim dijelovima prirode (dijelovima pod zaštitom UPRAVO zato da bi ih se zaštitilo za buduća vremena od takvih djelatnosti): tako se dopuštaju vojne vježbe u zaštićenom krajobrazu Rta Kamenjaka, ceste kroz Park šumu Šijana, gradnja i drugi neprimjereni sadržaji u Nacionalnom parku Brijuni itd., a sad se predlaže i dopuštanje otvaranja novih eksploatacijskih polja (pored postojećeg u Parku prirode Učka) u zaštićenim dijelovima prirode.

Podsjećamo na odredbe Zakona o zaštiti prirode ((NN 70/2005), kojima se izričito zabranjuju gospodarske djelatnosti u zaštićenim dijelovima prirode ili se dopuštaju samo u slučaju da se ne ugrožavaju njihova obilježja i vrijednosti :

čl. 10 (3) U stogom rezervatu zabranjene su gospodarske i druge djelatnosti.

čl. 11 (5) U nacionalnom parku dopušteno je obavljanje ugoditeljsko-turističkih i rekreacijskih djelatnosti koje su u ulozu posjećivanja i razgledavanja, te bavljenje poljoprivredom, ribolovom i obrtom na tradicionalan način.

čl. 12 (3) U posebnom rezervatu nisu dopuštene....razni oblici gospodarskog i ostalog korištenja...

čl. 13 (2) U parku prirode dopuštene su gospodarske i druge djelatnosti i radnje kojima se ne ugrožavaju njegove bitne značajke i uloga.

čl. 17 (2) U park-šumi su dopušteni samo oni zahvati i radnje čija je svrha njezino održavanje i uređenje.

Studija nije navela i obradila odnos eksploatacije mineralnih sirovina i Zakona o potvrđivanju Konvencije o europskim krajobrazima, koja je u Hrvatskoj stupila na snagu 1.3.2004. godine (NN 11/04)

U Konvenciji stoji :

"..krajobraz ima važnu ulogu javnog interesa na području kulture, ekologije, okoliša i društva te predstavlja bogatstvo koje pogoduje gospodarskoj aktivnosti čijom se zaštitom, upravljanjem i planiranjem može doprinijeti stvaranju radnih mjesta..."

"...priznajući da je krajobraz važan dio kvalitete života ljudi, gdje god živjeli u gradskim područjima i na selu, u degradiranim područjima kao i onima vrlo očuvane kvalitete života, u područjima priznatima po iznimnoj ljepoti kao i u svakodnevnom okruženju..."...

čl. 5 : Svaka se stranaka obvezuje:

a. da će krajobraze zakonom priznati kao bitnu sastavnicu čovjekovog okruženja, izraz raznolikosti zajedničke kulturne i prirodne baštine, te temelj identiteta područja;

b. da će uspostaviti i provoditi krajobrazne politike koje imaju za cilj zaštitu krajobraza, upravljanje i planiranje, donošenjem posebnih mjera određenih člankom 6....

d. **da će ugraditi krajobraz u svoje politike regionalnog i urbanističkog planiranja te u svoje politike u vezi s kulturom, zaštitom okoliša, poljoprivredom, socijalnom i gospodarskom politikom**, kao i u sve druge politike koje bi mogle izravno ili neizravno utjecati na krajobraz.

U Prostornom planu Istarske županije nedostaje identifikacija vrijednih krajobraza kao i ciljevi kvalitete krajobraza na kojima bi se temeljila trajno djelotvorna zaštita, upravljanje i planiranje. U njemu jedino stoji da se "*ne smiju ugrožavati krajobrazne vrijednosti* na taj način da se eksploatacija vrši *potpunim uklanjanjem istaknutih morfoloških elemenata* (humaka, brdskih kosa itd.)".

Ova Studija nije uopće uzela u razmatranje značaj i vrijednost istarskih krajobraza i štete koje mu nanosi rudarska djelatnost. U jednoj se rečenici navodi: "*...rudarska je djelatnost je jedna od ljudskih aktivnosti kojom se razorno djeluje na tlo, na reljef, biljni i životinjski svijet i posredno mijenja izvorna cjelovita i prepoznatljiva slika krajolika.*" Unatoč tome, u zaključcima Studije se zagovara potreba bitnog povećanja broja eksploatacijskih polja i kapaciteta izvađene sirovine, a taj se stav temelji isključivo na argumentima ekonomske prirode, koji se mogu svesti na: više izvađenih sirovina = veća zarada.

U prostorni plan Istarske županije potrebno je unijeti stav o ciljevima kvalitete krajobraza, kojim će izraziti težnje javnosti u pogledu značajki pojedinih krajobraza iz njihovog neposrednog okruženja. **U razmatranje opravdanosti eksploatacije mineralnih sirovina potrebno je, temeljem Zakona o potvrđivanju Konvencije o europskim krajobrazima, uključiti i odnos eksploatacije i ciljeva kvalitete krajobraza.**

Propisi vezani uz rudarsku djelatnost

U točki 1.3 Studije, na str. 19. pod naslovom "Ostali propisi vezani uz rudarsku djelatnost", navedeni i obrađeni su samo neki propisi koji zadiru u rudarstvo (npr. Zakon o zaštiti prirode, Zakon o šumama itd.), ali ne i svi. Nedostaju:

- **Zakon o potvrđivanju Konvencije o europskim krajobrazima**
 - **Pravilnik o ocjeni prihvatljivosti zahvata za prirodu**
 - **Uredba o proglašenju ekološke mreže**
- i to je potrebno ispraviti.

Na str. 26. Studije pod naslovom "Europska rudarska legislativa" stoji: "*Primjerice, dok europski zakonici listom u manjoj ili većoj mjeri normiraju pitanje jamstava kroz osnivanje različitih fondova: fond koji pokriva eventualne štete nastale od rudarskih radova, fond zaštite okoliša, fond za zatvaranje rudarskog objekta kojim se osigurava sanacija i rekultivacija ukoliko nositelj rudarskih prava padne u stečaj. Hrvatski zakon ne poznaje nijedan vid ovakvih fondova.*" Sama ta činjenica da zajednica nema nikakvu sigurnost da će štete od rudarskih radova biti nadoknađene i kamenolomi sanirani, trebala bi biti dovoljna da se, do donošenja zakona u RH koji bi to omogućili, onemogućili daljnje istraživanje i odobrenja za eksploataciju.

Neučinkovito sprječavanje nepovoljna utjecaja na okoliš

U točki 2.3.2.2. Studije (tehničko-građevni kamen) stoji: "*S obzirom na recentne potrebe za tehničkim kamenom i na veliki broj napuštenih nekadašnjih kamenoloma postavlja se pitanje svrhe otvaranja novih. Jer, kao i svaki stari tako je i svaki novi kamenolom je „ožiljak“ u prirodnome okolišu. To se najbolje očituje u činjenici da napušteni kamenolomi nisu sanirani (kao ni boksitne jame!), ali su zato nerijetko poslužili kao ilegalna odlagališta otpada. To je za Istru, kao razvijenu turističku pokrajinu veliki ekološki problem i narušavanje izvornoga krajobraza.*"

Izrađivač međutim ne ide dalje od konstatacije da su kamenolomi "*veliki ekološki problem Istre*". Čak štoviše, u zaključku Studije predlaže otvaranje novih eksploatacijskih polja.

Pod Mjerama zaštite okoliša navodi potrebu provođenja procjene utjecaja na okoliš za svaki pojedini zahvat, ali ne spominje da **ta procjena ne može osigurati učinkovitu zaštitu okoliša i**

održivi razvoj.

Brojke na području eksploatacije mineralnih sirovina u površinom maloj Istri su impresivne: u skladu s Prostornim planom Istarske županije, postoji 70 odobrenih aktivnih eksploatacijskih polja, od toga se 59 odnosi na tehničko-građevni i arhitektonsko-građevni kamen. Osim navedenih eksploatacijskih polja, u Istarskoj županiji odobreno je i dodatnih 19 istražnih polja. Ne spominje se postojanje nelegalnih kamenoloma. Osim aktivnih, postoje i zatvoreni ili iscrpljeni kamenolomi čiji broj nije točno utvrđen, a kreće se između 100 i 200 (u tekstu Studije stoji da je popis napuštenih eksploatacijskih polja u tabličnom prikazu 2.4, koji ne postoji). Niti jedan od njih nije saniran. Realizacija eksploatacijskih polja događala se isključivo kao odgovor na tržišne mogućnosti umjesto kao odgovor na nužnosti ili potrebe cijele zajednice. Svaki postupak procjene utjecaja na okoliš za pojedini kamenolom dolazi prekasno i obrađuje samo neosporno značajni lokalni utjecaj na prirodu i okoliš te predlaže mjere njihovog ublažavanja.

Osim toga, zadovoljavanje forme koju je utvrdio zakon u postupku procjene utjecaja na okoliš, kada je sudjelovanje javnosti u pitanju, bio je najdalji domet kako investitora i izrađivača studija utjecaja na okoliš tako i tijela nadležnih za procjenu utjecaja na okoliš. Ti su postupci u najvećem broju slučajeva poslužili kao legitimacija zahtjeva investitora umjesto da se procijene stvarni utjecaji na okoliš, uzmu ozbiljno u obzir primjedbe građana i pokuša pronaći rješenje koje bi zadovoljilo sve strane. To je uloga koju bi tijela vlasti u Istarskoj županiji trebala provoditi, ali to ne čine.

Pitanje o nužnosti, koristima i štetama od otvaranja tolikih kamenoloma u Istri, pitanje o njihovom utjecaju na druge gospodarske grane se u postupku procjene utjecaja na okoliš za jedan projekt/zahvat nikada ne postavlja. To je zadatak strateške procjene utjecaja na okoliš. Stoga je upravo strateška procjena utjecaja eksploatacije mineralnih sirovina potrebna da bi se mogao utvrditi njen stvarni utjecaj.

O situaciji u praksi i sam izrađivač Studije dodatno priznaje da "*procjena utjecaja na okoliš nije provedena za sva eksploatacijska polja i to iz dvojakog razloga.....: stara eksploatacijska polja koja postoje imaju odobrenje za izvođenje radova prije nego je uvedena instanca procjene utjecaja na okoliš sukladno zakonu o zaštiti okoliša*". I dalje: "*Obzirom da mnogi nositelji rudarske koncesije za izvođenje rudarskih radova u Istarskoj županiji nemaju izrađenu studiju utjecaja na okoliš niti proveden postupak procjene utjecaja na okoliš.....*" ili "*Utisak je da se u praksi malo pažnje poklanja aktivnostima vezanim uz smanjenje ili otklanjanje uzroka nastajanje prašine...*"

Iz toga možemo zaključiti da mi ne poznajemo koji je stvarni utjecaj na okoliš tolikih eksploatacijskih polja.

Ostali kontroverzni podaci iz Studije

I PPIŽ i Studija slažu se u jednom načelnom stavu: eksploatacija tehničko-građevnog kamena je najpogubnija za okoliš i trebalo bi ju ograničavati. Međutim, takav opći stav demantira praksa (u kojoj Istarska županija ne poduzima NIŠTA da bi se pridržavala vlastitih odredbi iz PPIŽ) i neke mjere za budućnost koje predlaže Studija:

Zaključci Studije, točka 4.6.1. Ciljevi razvoja : "*Brojem eksploatacijskih polja Istarska županija je na prvom mjestu u Republici Hrvatskoj. U budućnost treba težiti smanjivanju broja eksploatacijskih polja i to TG kamena.*" "*Sadašnji broj eksploatacijskih polja TG kamena u svakom slučaju predstavlja maksimum i u budućnosti treba težiti prvenstveno smanjivanju broja eksploatacijskih polja. Smanjivanje broja eksploatacijskih polja TG kamena prvenstveno treba započeti zatvaranjem kamenoloma male godišnje proizvodnje i malih eksploatacijskih rezervi, odnosno onih koji dosad nisu ishodili potrebne dozvole (lokacijsku dozvolu i rudarsku koncesiju za*

izvođenje rudarskih radova). Realno je u narednih desetak godina težiti smanjivanju broja eksploatacijskih polja TG kamena, na razinu od oko 20 koliko ih je bilo 2000. godine."

U suprotnosti s takvim stavom, na drugom mjestu u Studiji se navodi:

"Planirati umjereni porast proizvodnje tehničko-građevnog (TG) kamena 3 do 5 % godišnje. Izvoz TG kamen predstavlja značajan financijski rezultat."

"Predvidjeti u prostornim planovima Istarske županije istražne prostore (i kasnije eksploatacijska polja) kojima će se supstituirati iscrpljena ležišta TG kamena te ona koja su morala biti napuštena iz okolišnih razloga."

"Specificirati u zakonu o rudarstvu da se radovi na sanaciji eksploatacijskog polja smatraju rudarskim radovima."

"Zadržati kamenolome tehničko-građevnog kamena u blizini većih urbanih sredina (do maksimalno 20 km)."

Zaključci Studije 3.2. Analiza stanja mineralnih sirovina u Istarskoj županiji :

"...

- najbrojnija su eksploatacijska polja tehničko-građevnog kamena (60)

- značajan rast proizvodnje TG kamena i AG kamena

- porast broja eksploatacijskih polja u kojima se TG kamen eksploatira kao sekundarna mineralna sirovina (30% od svih proizvođača TG kamena)

- rast izvoza TG kamena na talijansko tržište..."

"Porast broja eksploatacijskih polja iz godine u godinu, prvenstveno potiče od otvaranja novih eksploatacijskih polja tehničko građevnog kamena.

Snažan rast proizvodnje TG kamena vezan je pretežno uz izvoz na talijansko tržište. Valja primijetiti da za TG kamen postoji velik broj eksploatacijskih polja (60 uključujući i ona gdje je TG kamen sekundarna mineralna sirovina)

"U 2006. godine broj eksploatacijskih polja TG kamena dosegao je rekordnu brojku od 60 (uključujući eksploatacijska polja u kojima TG kamen nije primarna mineralna sirovina). Po tome pokazatelju Istarska županija spada, uz Zadarsku, u županije sa najvećim brojem eksploatacijskih polja TG kamena.

Proizvodnja je 2006. godine premašila 2 000 000 m³. U odnosu na 2000. godinu zabilježen je rast proizvodnje od gotovo 70%.

Zaključci Studije 3.3.3 Izvoz mineralne sirovine:

"Izvoz mineralne sirovine u 2006. godini bio je rekordan i dosegao je gotovo 3 miliona tona (porast od preko 13% u odnosu na dosad rekordnu 2002. godinu). Pretežne ove količine odnose se na lomljeni (neprerađeni) kamen. Glavnina količina potječe iz eksploatacijskih polja TG kamena „Podrola“ i „Antenal“ koji se nalaze na morskoj obali i imaju vlastite luke za izvoz kamena."

Zaključci Studije 3.2. Analiza stanja mineralnih sirovina u IŽ:

"Proizvodnju mineralnih sirovina u Istarskoj županiji obilježava stalan fizički rast. Ukupno je u 2006. godini otkopano 7 682 100 tona svih mineralnih sirovina..... Snažan rast proizvodnje TG kamena vezan je pretežno uz izvoz na talijansko tržište."

O nereguliranosti i nezakonitosti rada mnogih eksploatacijskih polja u Istri govore i sljedeći podaci:

"Raščlambom podataka o nositeljima rudarske koncesije može se konstatirati:

◆rudarska koncesija za eksploataciju tehničko-građevno kamena izdana je za 27 eksploatacijskih

polja od ukupno 44 odobrenih

◆*rudarska koncesija za eksploataciju AG kamena izdana je za 9 eksploatacijskih polja od ukupno 16 odobrenih*

◆*sumarno, rudarska koncesija izdana je za 46 eksploatacijskih polja od ukupno 71 odobrenih"*

Prema Zakonu o rudarstvu (i Pravilnicima o postupku ishođenja istražnog polja i eksploatacijskog polja NN 125/98), za SVAKO istraživanje i eksploataciju mineralnih sirovina moraju se ishoditi:

- odobrenje za istraživanje i
 - rudarska koncesija za eksploataciju
- od Ministarstva gospodarstva odnosno od lokalne državne uprave.

Postupak je sljedeći:

Nakon ishodovanog **odobrenja za istraživanje** i obavljenih istražnih radova i potvrđivanja bilančnih rezervi, pokreće se **postupak ishođenja eksploatacijskog polja** (eksploatacija je dopuštena samo unutar eksploatacijskog polja). U okviru tog postupka ured državne uprave u jedinici područne (regionalne) samouprave nadležan za poslove rudarstva organizira **javnu raspravu**. Nakon održane javne rasprave izdaju se uvjeti i ograničenja u vezi s budućom eksploatacijom. Ti uvjeti moraju se poštivati prilikom izrade i tehničkih rješenja u **glavnom rudarskom projektu** eksploatacije. Glavni rudarski projekt eksploatacije podvrgava se provjeri i ocjeni stručnog povjerenstva. Nakon ishođenja izjave o provjeri rudarski projekt upućuje se na suglasnost nadležnim upravnim tijelima koji su izdali uvjete i ograničenja prilikom javne rasprave o eksploatacijskom polju. Temeljem provjerenog glavnog rudarskog projekta i ishodovanih suglasnosti nadležni organ uprave za rudarstvo izdaje **rudarsku koncesiju za izvođenje rudarskih radova u eksploatacijskom polju**. Tijelo državne uprave koje dodjeljuje rudarsku koncesiju sklapa ugovor o koncesiji za eksploataciju mineralnih sirovina s podnositeljem zahtjeva.

Prema navodima iz Studije, u Istri rudarska koncesija nije ishodovana za 25 eksploatacijskih polja i "nije razvidno za koja su odobrene eksploatacijska polja ishodene rudarske koncesije za izvođenje rudarskih radova sukladno Zakonu o rudarstvu, odnosno koja rudarske trgovačka društva i obrtnici posjeduju potrebnu dozvolu za obavljanje rudarske djelatnosti unutar odobrenih eksploatacijskih polja."

U vezi s tom poražavajućom činjenicom nema nikakvog osvrta ili zaključka.

Zelena Istra iz svih gore navedenih razloga

- **smatra da predmetna Studija ne može biti osnova za razmatranje opravdanosti i potreba eksploatacije mineralnih sirovina u Istri i**
- **zahtijeva izradu prave strateške procjene eksploatacije mineralnih sirovina, koja bi uzela u obzir sve pozitivne, ali i negativne učinke rudarske djelatnosti i tek temeljem tih podataka utvrdila njenu opravdanost.**

Upravni odbor Zelene Istre